

Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών (International Business Law)

Διδάσκων: Ιωάννης Αλ. Τζιώνας

Καθηγητής

Ευρωπαϊκού και Διεθνούς Οικονομικού Δικαίου

Τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών

Φύση και Σκοπός του Μαθήματος

Η προσπάθεια της επιχείρησης να υπερβεί τα σύνορα της εγχώριας οικονομίας και να αναπτυχθεί εξωστρεφώς συχνά έρχεται αντιμέτωπη με απρόβλεπτα ή άγνωστα νομικά εμπόδια, γεγονός που λειτουργεί ανασταλτικά στην απόφαση επέκτασης της επιχείρησης, καθότι προκαλεί επιφυλάξεις ως προς το «άγνωστο ξένο» ή «ανεξερεύνητο» νομικό τοπίο. Άλλοτε, η διασυνοριακή επιχειρηματική δραστηριότητα δημιουργεί εξώδικες ή δικαστικές διαφορές εκτός της χώρας.

Υπ' αυτό το πρίσμα, στόχος του μαθήματος είναι να εξοικειώσει τους μεταπτυχιακούς φοιτητές με το νομικό πλαίσιο του διεθνούς επιχειρηματικού περιβάλλοντος και να «απαντήσει» στα κυριότερα ερωτήματα του επιχειρηματία που σκοπεύει να δραστηριοποιηθεί διασυνοριακά, είτε εντός της ΕΕ, είτε εκτός αυτής. Συναφώς, το μάθημα πραγματεύεται τους κανόνες, οι οποίοι ρυθμίζουν τις διεθνείς συναλλαγές και αναδεικνύει την καθοριστική τους επίδραση στη διασυνοριακή επιχειρηματική δραστηριότητα.

Εμβαθύνοντας σε στοχευμένα ζητήματα εφαρμοσμένης νομικής πρακτικής, οι φοιτητές αποκτούν τα απαραίτητα εφόδια ώστε να διαμορφώνουν τις ορθές επιχειρηματικές αποφάσεις (χάραξη της στρατηγικής), να χρησιμοποιούν τα κατάλληλα νομικά εργαλεία και να οργανώνουν αποτελεσματικότερα την διασυνοριακή τους δραστηριότητα, είτε οι ίδιοι ως ανεξάρτητοι επιχειρηματίες, είτε συμβουλευτικά ως στελέχη επιχειρήσεων στο πλαίσιο της επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας.

Προηγούμενη βασική γνώση της νομικής επιστήμης, μολονότι χρήσιμη, δεν είναι αναγκαία.

Η διδακτέα ύλη (ταξινομημένη σε δώδεκα θεματικές ενότητες ως ακολούθως) καλύπτεται από ελληνική και ξένη (κυρίως αγγλόγλωσση) βιβλιογραφία που ανιχνεύεται σε κεφάλαια βιβλίων, μελέτες, σημειώσεις του διδάσκοντος και πρακτικές ασκήσεις.

Θεματικές Ενότητες

- I. Εισαγωγή στο δίκαιο των διεθνών επιχειρηματικών συναλλαγών
Σύντομη εισαγωγή στην ιστορική εξέλιξη του διεθνούς οικονομικού συστήματος από το μεσοπόλεμο μέχρι σήμερα. Ελεύθερο εμπόριο - δίκαιο εμπόριο. Επικρατούσες τάσεις στο σύγχρονο διεθνές οικονομικό περιβάλλον με αντίκτυπο στη διεθνή επιχειρηματική δραστηριότητα. Συνοπτική παρουσίαση των κανόνων, οι οποίοι ρυθμίζουν τις διεθνείς επιχειρηματικές δραστηριότητες, καθώς και των πηγών τους (διεθνές δίκαιο, εσωτερικό [εθνικό - ενωσιακό] δίκαιο, soft law - lex mercatoria). Αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων (ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου κράτους, ρήτρα εθνικής μεταχείρισης). Αναλύονται, επίσης, ορισμένες βασικές έννοιες, όπως η αμοιβαιότητα και πρόσβαση στην αγορά.
- II. Διεθνείς οικονομικοί οργανισμοί ρυθμιστικοί των διασυνοριακών συναλλαγών
Συνοπτική παρουσίαση των διεθνών οικονομικών οργανισμών, οι οποίοι ρυθμίζουν ή επηρεάζουν σημαντικό μέρος των διασυνοριακών οικονομικών συναλλαγών. Τέτοιοι είναι ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ), το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), η Παγκόσμια Τράπεζα, ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), ο Παγκόσμιος Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας (ΠΟΔΙ), η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ), το Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο.
- III. Κανόνες και αρχές της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην εσωτερική αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Ανάλυση των θεμελιωδών κανόνων και αρχών της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ. Αρχές απαγόρευσης των διακρίσεων και αμοιβαίας αναγνώρισης. Εξετάζονται οι τέσσερις βασικές ελευθερίες (ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων) και οι κανόνες για την προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού.
- IV. Η προστασία των επιχειρηματικών συμφερόντων μέσω των ευρωπαϊκών κανόνων της κοινής εμπορικής πολιτικής
Ανάλυση της κοινής εμπορικής πολιτικής και των νομικών μέσων με τα οποία αυτή ασκείται. Τελωνειακοί κανόνες επί των εισαγωγών και εξαγωγών. Μέτρα άμυνας κατά των παράνομων και αθέμιτων εμπορικών πρακτικών από τρίτες χώρες (π.χ. δασμοί antidumping, αντισταθμιστικοί δασμοί, μέτρα κατά των προϊόντων παραποίησης/απομίμησης και πειρατικών). Προστασία των συμφερόντων των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται εκτός ΕΕ.
- V. Δίκαιο των συμβάσεων, αδικοπρακτική ευθύνη και εργασιακές σχέσεις κατά τη διασυνοριακή επιχειρηματική δραστηριότητα
Πραγματεύονται αναλυτικά οι τρόποι σχεδιασμού και εκτέλεσης των συμβάσεων κατά τη διασυνοριακή επιχειρηματικότητα, καθώς και οι ειδικότεροι συμβατικοί όροι που πρέπει συμπεριλαμβάνονται. Ειδική αναφορά γίνεται σε επώνυμες συμβάσεις, όπως αντιπροσώπευσης, franchising, διανομής, joint ventures. Συναφώς, εξετάζονται η συμβατική και εξωσυμβατική ευθύνη της επιχείρησης, καθώς επίσης και οι εργασιακοί κανόνες για το προσωπικό που ενδεχομένως απασχολήσει εκεί η επιχείρηση.
- VI. Διασυνοριακές συμβάσεις πώλησης εμπορευμάτων
Μελετώνται οι κανόνες της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τις Διεθνείς Πωλήσεις Κινητών (που κυρώθηκε από την Ελλάδα με το ν. 2532/97) και εφαρμόζεται στις συμβάσεις πώλησης εμπορευμάτων μεταξύ επιχειρήσεων που εδρεύουν σε χώρες-συμβαλλόμενα μέρη της Διεθνούς Σύμβασης της Βιέννης. Αυτοί οι κανόνες είναι καθοριστικής σημασίας, στο μέτρο που καθιερώνουν ένα ομοιόμορφο και προβλέψιμο

πλαίσιο των διεθνών πωλήσεων εμπορευμάτων, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στην ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου.

VII. Διεθνείς εμπορικοί κανόνες (incoterms), διεθνής μεταφορά και ασφάλιση των εμπορευμάτων

Αναλύονται οι διεθνείς εμπορικοί κανόνες (incoterms) που καθιερώθηκαν, εφαρμόζονται και ανανεώνονται από το Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο. Συναφώς, παρουσιάζονται οι διεθνείς συμβατικοί κανόνες για τις εναέριες, θαλάσσιες, οδικές και σιδηροδρομικές μεταφορές των εξαγωγών. Τέλος, αναλύεται το νομικό πλαίσιο ασφάλισης της μεταφοράς των εμπορευμάτων, καθώς επίσης και της πίστωσης του τιμήματός τους.

VIII. Ευθύνη του παραγωγού και προστασία του καταναλωτή

Αναλύονται οι υποχρεώσεις και η ευθύνη του παραγωγού από τα προϊόντα που η επιχείρησή του θέτει σε κυκλοφορία ή τις υπηρεσίες που παρέχει στις αγορές εκτός των εθνικών συνόρων και αντιστοίχως τα δικαιώματα του καταναλωτή.

IX. Φορολογική αντιμετώπιση της διεθνούς επιχειρηματικής δραστηριότητας

Βασικές αρχές διεθνούς φορολογίας. Έννοια και προσδιορισμός της φορολογικής κατοικίας. Το ζήτημα της διπλής φορολογίας. Διμερείς και πολυμερείς συμβάσεις αποφυγής διπλής φορολογίας. Φορολογία επιχειρήσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

X. Προστασία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας της επιχείρησης στην αλλοδαπή

Εξετάζονται οι τρόποι προστασίας των προϊόντων πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας (σήματα, εφευρέσεις, επωνυμία επιχειρήσεων, domain names κλπ) κατά τις διασυνοριακές επιχειρηματικές δραστηριότητες.

XI. Δικαστική επίλυση διαφορών στις διεθνείς συναλλαγές

Εξετάζονται τα σημαντικότερα ζητήματα που αναφέρονται όταν μία επιχείρηση εμπλέκεται σε δικαστική διαφορά στο εξωτερικό, είτε με ιδιώτες είτε με αλλοδαπό δημόσιο. Ιδιαίτερα, μελετώνται η αρμοδιότητα των δικαστηρίων ενώπιον των οποίων μπορούν να αχθούν τέτοιες διαφορές, η διαδικασία εκδίκασης των υποθέσεων και το εφαρμοστέο δίκαιο. Επίσης, παρουσιάζεται ο τρόπος με τον οποίο μπορεί να αναγνωριστεί και να εκτελεστεί σε ένα κράτος μία δικαστική ή διαιτητική απόφαση που εκδόθηκε σε άλλο κράτος. Τέλος, αναλύεται η ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής.

XII. Διεθνής εμπορική διαιτησία και εναλλακτικοί τρόποι επίλυσης διαφορών

Αναλύεται η διαδικασία της διαιτησίας ως μορφή επίλυσης των επιχειρηματικών διαφορών, αντί της δικαστικής επίλυσης. Γίνεται σύντομη αναφορά στις διμερείς και πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις που προβλέπουν διαιτητική επίλυση διαφορών (π.χ. ICSID). Τέλος, εξετάζονται οι εναλλακτικοί τρόποι επίλυσης των εμπορικών διαφορών (π.χ. διαμεσολάβησης)

Αξιολόγηση

Η επίδοση των φοιτητών στο μάθημα αξιολογείται ως ακολούθως:

- Με γραπτές εξετάσεις (60% τελικού βαθμού) σε συνδυασμό
- Με εκπόνηση γραπτού δοκιμίου επί συγκεκριμένου θέματος (40% τελικού βαθμού).

Βιβλιογραφία

Αγγλόγλωσση

Ajami Riad et al., International Business. Theory and Practice, M.E. Sharpe, Armonk (NY), London, 2nd edition, 2006

- August R. Mayer D. Bixby M.*, International Business Law, 2012
- Bühning-Uhle Cristian*, Arbitration and mediation in International Business, Kluwer Law International, Second edition, 2006
- Carr Ind.*, International Trade Law, 2013
- Cheeserman Henry*, The legal environment of business and online commerce: business ethics, E-commerce, regulatory and international issues, Upper Saddle River, 2007
- Chuah J.C.T.*, Law of International Trade, London Sweet & Maxwell Second edition, 2001
- Cottier Th. Jackson J. Lastra R.*, International Law in Financial Regulation and Monetary Affairs, Oxford University Press, 1st ed. 2012
- Cremona Marise et. al (eds)*, Reflections on the Constitutionalisation of International Economic Law: Liber Amicorum for Ernst-Ulrich Petersmann, Nijhof 2014
- Delimatsis P.*, International Trade in Services and Domestic Regulations, Oxford University Press, 2007
- Fatouros A.*, Transnational corporations: The Legal framework, Routledge London New York, 1994
- Jackson John, Davey W., Sykes A.*, Legal Problems on International Economic Relations. Cases, materials and text on the national and international regulation of transnational economic relations, West St. Paul Min., 6th ed. 2013
- Judge Stephen*, Business Law, Macmillan Law Masters, 1995
- Moses Marg.*, The Principles and Practice of International Commercial Arbitration, Cambridge University Press, 2008
- Rubin Seymour J. and Wallace Don (eds)*, Transnational Corporations and National Law, Routledge, London and New York, 1994
- Schmitthof's*, The Law and Practice of International Trade, London Sweet & Maxwell, Tenth edition, 2010

Ελληνόγλωσση

- Αναγνωστοπούλου Δ.*, Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2012
- Αυγερινός Γ.*, Εισαγωγή στο δίκαιο του ανταγωνισμού της ΕΕ, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011
- Γκόρτσος Χρ.*, Εισαγωγή στο Διεθνές Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011
- Γκόρτσος Χρ.*, Εισαγωγή στο Δίκαιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, Νομική Βιβλιοθήκη, 2014
- Ευρυγένης Δ.*, Στοιχεία δικαίου των διεθνών συναλλαγών και των διεθνών οικονομικών οργανώσεων, Εκδόσεις Αφοί Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 1973
- Μέγκ-Παπαντώνη Μ.*, Οι Υπηρεσίες Γενικού Οικονομικού Συμφέροντος, Νομική Βιβλιοθήκη, 2013
- Παμπούκης Χ.*, Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών, Νομική Βιβλιοθήκη, 2010
- Παμπούκης Χ.*, Διεθνής Δικαιοδοσία Αναγνώριση και Εκτέλεση Αποφάσεων σε Αστικές και Εμπορικές Διαφορές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2014
- Στεφάνου Κ. Γκόρτσος Χρ.*, Διεθνές οικονομικό δίκαιο Νομική Βιβλιοθήκη, 2006

Ώρες γραφείου

- Τρίτη και Τετάρτη 20.00' - 21.00', καθώς και άλλες ημέρες και ώρες κατόπιν συνεννόησης
- Γραφείο αρ. 232, Κτίριο ΚΖ, δεύτερος όροφος
- Τηλ. επικοινωνίας 2310.891470
- e-mail: iat@uom.gr